

взаємозв'язаного та обґрунтованого втілення ідеї його управлінської орієнтації в практику діяльності. Щоб досягти поставленої мети, необхідно врахувати тенденції розвитку та сучасний стан кожного із видів обліку, системи контролю та аналізу. Такий комплекс робіт необхідний, оскільки буде вихідною основою для подальшого розв'язання проблем створення та впровадження ефективних систем обліку, аналізу і контролю.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Управлінський облік. Навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 223 с.
2. Бруханський Р. Ф. Судово-бухгалтерська експертиза: навчальний посібник. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 246 с.
3. Бруханський Р. Ф. Контролінг / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 114 с.
4. Бруханський Р. Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
5. Бруханський Р. Ф. Стратегічні пріоритети оптимізації контрольно-ревізійних процедур в АПК України / Р. Ф. Бруханський // Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: у 2 частинах. – Ч.1. – Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 10-11 жовтня 2008. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 28-30.
6. Бруханський Р. Ф. Оптимізація процесу нарахування і виплати дивідендів у сільськогосподарських підприємствах України / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2010. – Випуск 5 (19). – С. 220-224.

Фурман О.

Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ДИВІДЕНДІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Згідно законодавства України сільськогосподарське підприємство володіє правом самостійного вибору моделі дивідендної політики. Однак, специфіка сільськогосподарського виробництва створює об'єктивні умови для внесення певних коректив у методику нарахування й виплати дивідендів.

На думку Р.Ф. Бруханського, передусім, слід врахувати, що процес реструктуризації призвів до розмежування колективної власності в частині майнових об'єктів і земельних ресурсів, посвідчених відповідно сертифікатом на майновий пай та сертифікатом на право на земельну частку (пай). Причому мова йде не про фактично визначений індивідуальний майновий об'єкт, а лише про право на його отримання, тобто персональний майновий пай розглядається лише як певна умовна частина колективного майна в грошовому еквіваленті. Аналогічна ситуація спостерігається і у випадку паювання земельної власності колективних сільськогосподарських підприємств: земельні ділянки конкретних власників не визначені в натурі. Таким чином, реорганізоване підприємство в більшості випадків використовує лише право на володіння майном і землею, виробничі ресурси залишаються колективною власністю, оскільки обсяг в натурі індивідуальних паїв досі не визначено.

Специфіка сільськогосподарського виробництва створює ще один дискусійний момент в організації процесу нарахування й виплати дивідендів – що є базою розподілу? Теоретично стартова диференціація внесків співвласників у статутний капітал підприємства базується на вартості майнових паїв. Відповідно в окремих господарствах застосовується методика нарахування

дивідендів пропорційно обсягу майна конкретних співвласників, розмір земельного паю при цьому не враховується, оскільки є рівновеликим для всіх пайовиків. На нашу думку, такий підхід є невірним. Обсяг земельної власності конкретного пайовика в процесі господарської діяльності підприємства може зазнавати суттєвих змін шляхом операцій спадкування, дарування, купівлі-продажу тощо, відповідно повинен змінюватись і розмір дивідендних виплат. До того ж земля є основною складовою частиною сільськогосподарського капіталу. Таким чином, в процесі нарахування дивідендів базою розподілу доцільно вважати весь обсяг персонального капіталу співвласника як в майновій, так і у земельній формі. Сума майнового паю відображена в грошовому виразі в системі бухгалтерського обліку підприємства, обсяг земельного паю фіксується в умовних гектарах, оскільки земля досі не поставлена на баланс господарств. Таким чином, при нарахуванні дивідендів практично існує дві бази розподілу: 1 грн. майнового паю і 1 ум.га земельного паю. Така ситуація значно ускладнює розрахунок дивідендів, оскільки залишається невирішеним питання за допомогою яких критеріїв можна розподілити загальний обсяг дивідендного фонду окремо на майновий і земельний. Вважаємо, що найбільш виправданим і економічно доцільним варіантом розподілу дивідендного фонду сільськогосподарських підприємств є врахування сумарної вартості майнового і земельного паїв, тобто капітал конкретного учасника буде складатись із суми вартостей майна і землі, отриманих на основі паювання колективної власності з врахуванням поточних динамічних і структурних змін в процесі господарської діяльності підприємства. Для встановлення грошової оцінки земельних паїв доцільно використовувати Методику грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 1995 року № 213.

Існує ще один підхід до розподілу дивідендів, який ґрунтується на додатковому врахуванні поточної трудової участі співвласників. Такий варіант розподілу дивідендів теоретично можна вважати більш справедливим, оскільки він враховує не лише обсяг власності (пасивну категорію), але й особисту участь співвласника (при умові поєднання прав власності і трудової участі). Однак, в сучасних умовах господарювання такий підхід до визначення рівня дивідендів є не зовсім грамотним, оскільки одним із центральних питань ринкової економіки є чітке розмежування прав володіння, користування й трудової участі, тобто власник отримує дивіденди, орендодавець – орендну плату, найманий працівник – заробітну плату. Таким чином, дивіденди отримує лише власник залежно від обсягу своєї власності у статутному капіталі підприємства, а додаткові надходження за рахунок трудової поточної участі у виробничій діяльності підприємства – у формі заробітної плати.

Окремі літературні джерела пропонують встановлювати дивідендні ставки залежно від категорії власників та якісних показників трудової участі, зокрема для розподілу між пенсіонерами застосовувати 25-30 % дивідендного фонду. Ми категорично не погоджуємось з таким підходом до визначення і розподілу дивідендів. Єдиним економічно грамотним варіантом обчислення обсягу дивідендних виплат є застосування як бази розподілу – обсягу власності

конкретного учасника, не залежно працює він чи ні. Винагородою за трудову участь у виробничій діяльності підприємства є спеціальна економічна категорія “заробітна плата”.

Таким чином, в сучасних умовах господарювання сільськогосподарські підприємства можуть застосовувати 3 основних варіанти розподілу дивідендів:

- 1) пропорційно обсягу персональної власності;
- 2) з врахуванням категорії учасника;
- 3) з врахуванням трудової участі співвласника.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Трансформація дивідендної політики сільськогосподарських підприємств з позиції стратегічного менеджменту / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – № 12. – С. 218-220.
2. Бруханський Р. Ф. Оптимізація процесу нарахування і виплати дивідендів у сільськогосподарських підприємствах України / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2010. – Випуск 5 (19). – С. 220-224.
3. Бруханський Р. Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
4. Бруханський Р. Ф. Особливості концепції дивідендної політики сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – № 1. – С. 73-78.
5. Бруханський Р. Ф. Адаптація облікової системи сільськогосподарського підприємства до вимог стратегічного менеджменту / Р. Ф. Бруханський // Облік і фінанси. – 2012. – №. 3. – С. 23-27.
6. Бруханський Р. Ф. Управлінський облік. Навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 223 с.

Наконечна Л.

Тернопільський національний економічний університет

ЕКСПЕРТИЗА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Застосування комплексу заходів економічної безпеки бізнесу реалізує системний вплив на потенційні та реальні загрози підприємницької діяльності. Захист економічних інтересів бізнесу передбачає вирішення ряду кардинальних завдань: своєчасного виявлення загроз стабільності бізнесу; забезпечення конфіденційності фінансових потоків; ретельного моніторингу надійності бізнес-партнерів; забезпечення прозорого кругообігу фінансової документації; постійного моніторингу змін до чинного законодавства України; створення власної правової бази мікрорівня для забезпечення заходів економічної безпеки бізнесу; здійснення заходів щодо уникнення надзвичайних ситуацій; мінімізації форс-мажорів тощо.

На думку Р.Ф. Бруханського одним із високопродуктивних напрямів аналітичної диференціації та практичного вирішення проблем економічної безпеки підприємництва є розгляд їх причин на мікрорівні. Суть проблеми в основному зводиться до з'ясування передумов і параметрів здійснення економічних злочинів та розробки на цій основі механізму протидії. Модель завчасного попередження економічних злочинів є надзвичайно важливою, однак для її реалізації необхідно забезпечити певні параметри.

Виявлення економічних злочинів можуть бути об'єктивно і на належній правовій основі вирішені лише за умови, що на підприємствах забезпечено